

RIIGIKOGU KANTSELEI ÕIGUS- JA ANALÜÜSIOSAKOND

Otsimootorid tehisintellekti ajastul

Nr 2

26.01.2026

Teemaleht keskendub meie igapäevastele kaaslastele – otsimootoritele, mis on olnud väravaks infootsingu teekonnale. Tehisintellekt on muutnud olulisel määral seda, kuidas internetis infot otsitakse. Üha sagedamini pakuvad otsimootorid tehisintellekti loodud vastuseid, mis hoiavad kasutajaid nende platvormidel ega suuna neid enam teistele veebilehtedele ja algallikatele. Ulatuslik poleemika on puhkenud Google'i otsingu tehisintellektil põhinevate lahenduste üle. Samal ajal kasutatakse otsimootorite alternatiivina üha enam generatiivse tehisintellekti rakendusi (nt ChatGPT). See lähenemine on teravdanud taas konkurentsi traditsiooniliste otsimootorite ja generatiivse tehisintellekti platvormide vahel.

Tehisintellekt muudab veebiotsingu tulemusi

Üleminek traditsiooniliselt veebiotsingult tehisintellektile põhinevale mudelile on muutumas tavapäraseks. Google, mille turuosa veebipõhiste otsimootorite seas on ligikaudu 90%, on lisanud oma otsimootorile ülevaadete funktsiooni (*AI Overviews*)¹ ehk tehisintellekti loodud automaatsed otsingutulemuste lühikokkuvõtted, mis kuvatakse veebilehe ülaosas. Antud ülevaated kasutavad Google'i Gemini tehisintellekti keelemudeleid, et vastata kiiresti ja lihtsal moel kasutajate päringutele Google'i valitud allikate põhjal. Analüüside järgi kuvatakse nüüd enam kui pooltel Google'is tehtud infopäringutest otsingutulemuste ülaosas selline kokkuvõtlik vastus.² Ülevaade koondab sageli mitme veebilehe sisu üheks selgituseks ning lisab allikad vastuse alla. Lisaks pakub Google mõne ülevaate puhul ka täiendavaid küsimusi, mis suunavad kasutajat teemasse põhjalikumalt süvenema. Seega muutuvad otsingud rohkem vestlusel ning vähem konkreetsetel märksõnadel põhinevateks. Lisaks võtavad vastused arvesse konteksti, otsingu eesmärki ja kasutaja varasemat käitumist.³

Google'i kasutajad, kes näevad tehisintellekti koostatud ülevaadet, klõpsavad nüüd väiksema tõenäosusega teiste veebilehtede linkidele kui need, kellele seda ei kuvata. Samuti struktureerivad ja sõnastavad kasutajad otsingupäringuid nüüd teisiti ning kasutavad häälotsingus sagedamini tavapärasest kõnekeelt. Päringud, mis sisaldavad rohkem sõnu (kümme või enam), on esitatud küsimuse vormis või kasutavad täislauseid, annavad suurema tõenäosusega tulemuseks tehisintellekti loodud ülevaate.⁴ Praktikast tähendab see sageli, et kasutaja ei pea algallikat avama, sest põhiinfo on juba nähtav. Kõnealune muutus tõestab küsimuse, mida otsingutulemuses kuvamine tegelikult tähendab.

Google'i ülevaated konkureerivad tehisintellekti rakendustega, nagu ChatGPT ja Perplexity, kuna info otsimisel on üha enam kasvanud tehisintellektile põhinevate vestlusrobotite roll. Samuti on Microsoft lisanud oma otsimootorisse Bing generatiivse tehisintellekti Copiloti⁵. Microsoft Bingi turuosa veebipõhiste otsimootorite seas on siiski vaid ligikaudu 4%.

¹ <https://support.google.com/websearch/answer/14901683?hl=en>

² <https://www.seo.com/ai/ai-seo-statistics/>

³ <https://turundajatele.ee/google-ai-otsing/>

⁴ <https://www.pewresearch.org/short-reads/2025/07/22/google-users-are-less-likely-to-click-on-links-when-an-ai-summary-appears-in-the-results/>

⁵ <https://www.bing.com/copilotsearch>

Peamised väljakutsed

Vähenenud veebiliiklus ja väiksem tulu väljaandjatele

Väljaandjate (*publishers*) huve esindavad erialaliidud väidavad, et tehisintellekti koostatud ülevaated põhjustavad nende veebiliikluse vähenemist kuni 25% võrra.⁶ Digiturundusettevõtteid koondava võrgustiku andmetel lõpeb nüüd ligikaudu 60% Google'i otsingutest ilma selleta, et kasutaja avaks ühtegi linki.⁷ Vähenenud veebiliiklus tähendab seega vähem reklaamide kuvamist ning sellest tulenevalt sisuloojate tulude kahanemist. Lisaks tuuakse negatiivse mõjuna esile ajakirjanduse mainekahju, mis kaasneb algsete uudislugude taandamisega tehisintellekti toormaterjaliks.

2025. aasta juunis esitas väljaandjate liit (*Independent Publishers Alliance*) Euroopa Komisjonile Google'i vastu konkurentsioiguse rikkumist käsitleva ametliku kaebuse, süüdistades ettevõtet ebaausates konkurentsivõtetes. Google'ile heidetakse ette otsingutulemustes enda loodud info kuvamist väljaandjate linkidest eespool, jättes need ilma olulisest veebiliiklusest ja reklaamitulust, ning oma ülevaadete kasutamist reklaamide esitlemiseks, teenides seeläbi tulu teiste loodud sisu arvelt.⁸

Ühendkuningriigis algatatud menetlus näitab, et Google'il on riigis otsinguteenuste turul strateegiline positsioon (turuosa 93%) ning selle tehisintellektil põhinevate ülevaadete ja vestlusroboti (*AI Mode*) rakenduste käivitamine Ühendkuningriigis 2025. aasta juulis suunab kasutajaid ennekõike algallikatest eemale.⁹ Samuti on Saksamaa meedia- ja digivaldkonna organisatsioonide liit esitanud vastava kaebuse riiklikule võrguametile (*Bundesnetzagentur*).¹⁰ Allakirjutanute sõnul rikub Google otsingusse ülevaadete integreerimisega digiteenuste määruse (DSA)¹¹ olulisi sätteid, millel on tõsised tagajärjed meedia mitmekesisusele ja arvamussvabadusele. Google on loonud ajakirjanduse kõrvale konkureeriva toote, mis jätab väljaandjad ilma nähtavusest, vähendab nende reklaamitulu ja seab ohtu nende majandusliku jätkusuutlikkuse. Kaebuse esitajate hinnangul kasvatab Google ülevaadete kaudu oma tulusid üha enam integreeritud reklaamidega. Samal ajal kasutab ettevõtte teiste veebilehtede sisu ilma otsest hüvitist pakkumata, eelnevat nõusolekut küsimata ning tegeliku loobumisevõimaluseta. Nad ei saa keelata oma sisu kasutamist tehisintellekti ülevaadetes ilma, et see tooks kaasa nende nähtavuse olulise vähenemise ka tavapärastes otsingutulemustes.

Lisaks on Google'i ja tema uue funktsiooni vastu algatatud 2025. aasta septembris kohtuasi ka Ameerika Ühendriikides. Hagi esitas Ameerika meediakontsern Penske, kelle väitel kasutavad tehnoloogiagigandi tehisintellekti loodud ülevaated nende meediasisu nõusolekuta ja vähendavad veebilehtede külastatavust. Ligikaudu viiendik Google'i otsingutest, mis võiksid muidu suunata kasutajaid nende väljaannete juurde, sisaldab nüüd tehisintellekti loodud kokkuvõtlikke vastuseid ja see osakaal kasvab. Penske meediakontserni sõnul lisab Google oma otsingutulemustesse väljaandja veebilehti üksnes juhul, kui tal on võimalik kasutada nende artikleid ka oma ülevaadetes. Google samas eitab süüdistusi, väites, et uus lahendus muudab otsingu kasutajatele kiiremaks ja lihtsamaks, kuna neil ei ole enam vaja navigeerida mitme lehe vahel.¹² Tehisintellekti ülevaated loovad uusi võimalusi veebisisu avastamiseks ning Google suunab iga päev „miljardeid klikke“ teistele veebilehtedele. Veebiliikluse kõikumised võivad ettevõtte hinnangul tuleneda mitmetest teguritest, nagu hooajaline nõudlus, kasutajate huvid ja algoritmide uuendused.

Euroopa Komisjon on praegu hindamas Google'i tehisintellekti ülevaadete rakenduse kasutamist digiturgude määruse (DMA) alusel, arvestades sealjuures rakenduse potentsiaali oluliselt muuta Google'i ja avatud veebi vahelist suhet ning vähendada liiklust teistele veebilehtedele.¹³ Komisjon kahtlustab, et Google takistab juurdepääsu meediaväljaannete sisule ELi digiturgude määruses

⁶ [Google AI Overviews linked to 25% drop in publisher referral traffic](#)

⁷ <https://www.wsiworld.com/blog/the-google-click-crisis-60-of-searches-now-end-without-a-visit>

⁸ <https://revolutexdigital.com/why-googles-ai-overviews-are-facing-legal-complaints-in-the-uk-and-eu/>

⁹ [Google AI Overviews linked to 25% drop in publisher referral traffic](#)

¹⁰ <https://www.corint-media.com/en/alliance-of-the-media-and-digital-industry-files-dsa-complaint-against-googles-ai-overviews-2/>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/ET/legal-content/summary/digital-services-act.html>

¹² [Rolling Stone, Billboard owner Penske sues Google over AI overviews | Reuters](#)

¹³ <https://www.euractiv.com/news/search-eats-internet-googles-ai-overviews-face-eu-scrutiny/>

sätestatud õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Uuritakse, kuidas tagada, et meediaväljaanded ei jääks ilma olulisest osast oma tuludest ning et Google järgiks määruse nõudeid. Kahtlustused ei käsitle konkreetset *AI Overviews*'i, kuid samad põhimõtted kehtivad ka siinkohal. Google'i sõnul on Euroopa Komisjoni uurimine ekslik ja selle tulemusel võib Google'i otsingutulemuste kvaliteet oluliselt langeda, mõjutades nõnda miljoneid Euroopa kasutajaid.¹⁴

Raskused tehisintellekti mudelite õpetamisel

Sellised rakendused nagu Google'i *AI Overviews* tuginevad kahele põhikomponendile: suurele keelemudelile (LLM) ja infosüsteemile, mis suudab infot otsida ja hankida. Mõlemad vajavad andmeid. Esimene selleks, et õppida kasutama inimkeelt, ning teine selleks, et otsida dokumenteeritud teavet kasutajate päringutele vastamiseks. Mudeli võimekus sõltub suurel määral sellest, millise andmestikuga seda on õpetatud. Kasutajad võivad olla harjunud sellega, et nende andmeid kogutakse ja kasutatakse otsingutulemuste või sihitud reklaami tarvis, kuid sama ei pruugi kehtida tehisintellekti õpetamise kohta. Ameerika Ühendriikides esitatud kaebustes viidatakse Google'i privaatsustingimuste muudatusele, millega lisati võimalus kasutada tehisintellektil põhinevate rakenduste õpetamiseks avalikult kättesaadavat teavet.¹⁵

Suurte keelemudelite õpetamine veebis avalikult kättesaadava infoga võib tekitada mitmeid autoriõigusega seotud küsimusi. Näiteks 2025. aastal Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni tellimisel koostatud uuringus¹⁶ kirjeldatakse, kuidas generatiivne tehisintellekt paneb proovile ELi autoriõiguse kesksed põhimõtted. Uuring toob esile õigusliku vastuolu praeguste reeglite ja tehisintellekti õpetamise praktika vahel ning tehisintellekti loodud sisu ebamäärase õigusliku staatuse. Õiglane tasustamine ja selged autoriõiguse kriteeriumid on olulised, et hoida EL innovatsioonimeelsena, samas kaitstes autorite huve, leitakse uuringus.

Samuti on Meta tegevus põhjustanud vaidlusi, kuna ettevõtte ei ole tehisintellekti mudeli õpetamiseks andmete kogumisel järginud ELi isikuandmete kaitse üldmäärust (GDPR)¹⁷. Meta ei küsinud selleks kasutajatelt eelnevat nõusolekut. Ettevõtte sõnul kaaluvad nende õigustatud huvi ja kasutajate mõistlikud ootused üles üksikisiku põhiõiguse privaatsusele. Saksamaal tuhande Meta kasutaja seas läbiviidud uuringu tulemusena selgus, et kuigi pea 75% vastanutest oli Meta plaanidest kuulnud, soovis vaid 7%, et nende isikuandmeid kasutataks tehisintellekti õpetamiseks. Huvitaval kombel ilmnes siinkohal ka sooline erinevus – vastavalt 10% meestest ja 4% naistest märkis, et nad seda soovivad. Meta oli ilmselt teadlik, et kasutajad ei soovi oma sotsiaalmeediakontode andmeid jagada ning nõusoleku küsimise asemel otsustas ettevõtte, et nende õigus kasumile on ülimuslik vähemalt 274 miljoni ELi kasutaja privaatsusõiguste suhtes.¹⁸ Samas võivad 2025. aasta novembris Euroopa Komisjoni välja pakutud ELi isikuandmete kaitse üldmääruse muudatused täpsustada, et isikuandmete töötlemine tehisintellekti õpetamise eesmärgil võib teatud tingimustel olla lubatav.¹⁹

Google'ile esitatakse samuti üha enam väljakutseid. Näiteks toetab rahvusvaheline küberturbe ettevõtte Cloudflare väljaandjate konsortsiumi jõupingutusi, et takistada tehisintellekti andmekogumise robotitel sisu kogumast ja kasutamast seda mudelite õpetamiseks, välja arvatud juhul, kui selle eest makstakse. Cloudflare'i sõnul on sisu n-ö kütus, mis toidab tehisintellekti mootoreid, ja seega on õiglane, et sisuloojatele makstakse selle kasutamise eest hüvitist.²⁰

Oht avatud veebile

Google suunas seni veebiliiklust avatud veebis ehk kõigile ligipääsetavas ja omavahel ühendatud sõltumatute veebilehtede ning -teenuste võrgustikus, kus inimesed ja ettevõtted jagavad infot, pilte ja

¹⁴ <https://digi.geenius.ee/rubriik/uudis/euroopa-komisjon-hakkas-uurima-kas-googlei-otsingutulemustes-saavad-uudised-loogile/>

¹⁵ <https://edition.cnn.com/2023/07/11/tech/google-ai-lawsuit/index.html>

¹⁶ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/774095/IUST_STU\(2025\)774095_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/774095/IUST_STU(2025)774095_EN.pdf)

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>

¹⁸ <https://noyb.eu/en/noyb-survey-only-7-users-want-meta-use-their-personal-data-ai>

¹⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-omnibus-ai-regulation-proposal>

²⁰ <https://blog.cloudflare.com/content-independence-day-no-ai-crawl-without-compensation/>

videoid. Seega aitas Google kasutajatel infot leida kogudes selleks andmeid veebilehtedelt, indekseerides neid ja järjestades tulemusi erinevate kriteeriumide alusel. Antud olukord on nüüd muutumas, kuna kasutajatele pakutakse tehisintellekti põhinevaid vastuseid ja vestlusi, mille tulemusena klõpsavad nad üha vähem linkidele. Google ise on samuti tunnistanud, et avatud veeb on kiiresti hääbumas, viidates eeskätt avatud veebi reklaamiturule. Paljude hinnangul on see langus siiski märksa laiem. Lisaks kasutatakse otsingute tegemiseks üha enam vestlusroboteid, vähendades veelgi nende kasutajate arvu, kes jõuavad veebilehtedele otsimootorite kaudu.

Mõju info kvaliteedile

Kahtlemata esineb probleeme tehisintellekti koostatud vastuste kvaliteediga. Otsingutulemused võivad sisaldada ebatäpset või kallutatud teavet. Tehisintellekt võib luua ka nn jutukambreid (*chat chambers*), mis võimendavad tema enda loodud väärinfot.²¹ Mure tehisintellekti loodud väärinfo pärast on suurenenud – tõenäosus, et vestlusrobotid kordavad valeinfot, on peaaegu kahekordistunud. Nimelt analüüsides kümmet olulisemat tehisintellekti lahendust tõusis see 18%-lt 2024. aasta augustis 35%-ni 2025. aasta augustis.²² Avalikkuse teadvuses püsivad endiselt varasemad eksimused, näiteks Google'i ülevaadete soovitusel mineraalide saamiseks kive süüa ja pitsakattele liimi lisada.²³ Kriitikud hoiatavad, et tehisintellekti loodud ülevaadetele tuginemine võib veelgi süvendada ebatäpsusi või liialt lihtsustada keerulisi teemasid. Uuringute kohaselt seostub suurem usaldus tehisintellekti vastu väiksema kriitilise mõtlemisega. Samuti võib süvendada digilõhe, kuna nooremad kasutajad on tehisintellekti kasutamises osavamad kui vanemad. Samal ajal sõltuvad õpilased koolitööst üha enam tehisintellektist, mis võib ohustada keskendumist ja loovat mõtlemist.²⁴

Kokkuvõte

Google käivitas tehisintellekti ülevaadete funktsiooni 2024. aasta mais ning see on nüüdseks laienenud enam kui 200 riiki, ulatudes kahe miljardi igakuise kasutajani. ELis on selle kasutuselevõtt olnud aga aeglasem. Kui 2025. aasta alguses oli see funktsioon kättesaadav vaid mõnes liikmesriigis, siis sama aasta oktoobriks oli see saadaval kõigis liikmesriikides peale Prantsusmaa. Viivitus oli tingitud ELi õiguslikest regulatsioonidest.²⁵ Eestisse jõudis kõnealune lahendus 2025. aasta maikuu.²⁶

Kui kümme aastat tagasi esitas Google otsingutulemusena linkide loendi ja väitis, et ettevõtte edu seisneb kasutaja võimalikult kiires lahkumises tema lehelt, siis nüüd on olukord muutunud. Otsingutulemuste ülaossa lisatud tehisintellekti loodud ülevaadete kasutuselevõtt on tekitanud palju vaidlusi ning Google on sattunud surve alla nii Euroopas kui ka Ameerikas. Kriitikud leiavad, et kui Google teeb veel rakenduse *AI Mode* vaikevalikuks, võib sellel olla avatud veebile eriti laastav mõju ja ohustada digimajandust. See vähendaks enamiku väljaandjate peamist tuluallikat ja veebiliiklusest sõltuvate sisuloojate motivatsiooni. Kriitikute hinnangul on tehisintellekti vastused originaallikalla asendajad - Google tõlgendab infot selle edastamise asemel. Võrdluseks tuuakse raamatukoguhoidjat, kelle vahendusel soovitakse raamatut laenutada, kuid kes selle asemel annab sisu lühikirjelduse.

Google'i sõnul on need mured liialdatud ning tema rakendused (nagu *AI Overviews* ja *AI Mode*) täiustavad otsingut. Erinevalt tehisintellekti ülevaadetest asendab *AI Mode* traditsioonilised otsingutulemused täielikult koostades esitatud küsimusele vastuseks lühiartikli. Google'i hinnangul võimaldab *AI Mode* soovitada mitmekesisemaid allikaid ning pakkuda keerukamatele päringutele põhjalikumaid vastuseid. Google on mõistnud, et tehisintellekt on muutnud kasutajate otsingukäitumist, kus inimesed soovivad kiiresti ja lihtsal moel vastuseid konkreetseid veebilehti külastamata. Seetõttu hakkab Google'i otsing üha enam sarnanema ChatGPT kasutajaliidesega, kus saab vestelda keskkonnast lahkumata. Google ja tema kriitikud on siiski selles ühel meelel, et üks veebiajastu on

²¹ <https://www.bbc.co.uk/future/article/20250611-ai-mode-is-google-about-to-change-the-internet-forever>

²² August 2025 — AI False Claim Monitor - NewsGuard

²³ Google sai kaela uue hagi. Sedakorda selle eest, et otsingupäringutele vastab tehisintellekt - Forte

²⁴ <https://arxiv.org/pdf/2506.08872>

²⁵ <https://www.techpolicy.press/what-does-it-take-to-moderate-ai-overviews/>

²⁶ <https://turundajateliit.ee/google-ai-otsing/>

peagi lõppemas. Internet ei kao, kuid muutub viis, kuidas kasutajad veebireumis infot otsivad ja sellega suhestuvad. Tehisintellekt pakub küll mitmeid eeliseid, kuid toob kaasa ka uusi väljakutseid.

Siiri Sillajõe
asejuhataja
siiri.sillajoe@riigikogu.ee

Kasutatud allikad

- Negreiro, M. [Search engines in times of Artificial Intelligence](#). EPRS. European Parliamentary Research Service. Detsember 2025.
- [Generative AI and Copyright: Training, Creation, Regulation](#). European Parliament. Policy Department for Justice, Civil Liberties and Institutional Affairs. Juuli 2025.
- Greengard, S. [In Search of Better Search. Does AI improve, or misdirect, search engines and their results?](#) // Communications of the ACM, (2025) Vol 68, Iss 11, pp 19-21.
- Vt ka allmärkustes toodud viited.

Õigus- ja analüüsiosakond on Riigikogu struktuuriüksus, mis nõustab parlamendiliikmeid ja nende heaks töötavaid ametnikke. Käesolev teemaleht on koostatud osakonna algatusel. Autorid on valmis arutlema töö sisu üle ja kommentaarid on teretulnud.